

עדר הבקר בכפר-ידידיה בתשכ"ד

ב-1.10.64

מס' פרות במשק	משקים	סה"כ פרות	% מהעדר
17—9	16	169	67
8—7	7	52	20
6—5	4	22	9
4—1	4	11	4
	31	254	100

סה"כ

ב-1.10.63

מס' פרות במשק	משקים	סה"כ פרות	% מהעדר
14—9	13	130	51
8—7	9	70	28
6—5	7	40	15
4—1	5	15	6
	34	255	100

סה"כ

27 משקים היו בביקורת חלב; סה"כ פרות בביקורת — 220.

4 משקים היו מחוץ לביקורת; מספר הפרות — 34.

בממוצע היו בתשכ"ד בכל משק 8 פרות.

התנובה

תנובת החלב הממוצעת לפרה, שפחתה בשנה הקודמת ב-200 ליטר, לעומת תשכ"ב, מחמת חרדת החברים פן יעברו על מיכסות השיווק, הגיעה שוב כמעט לרמה הקודמת והסתכמה ב-5094 ק"ג לפרה בביקורת, למרות שבינתיים רוב המשקים עברו לשתי חליבות ליום.

תנובת החלב הממוצעת לפרה:

תשכ"ד	5,094 ק"ג
תשכ"ג	4,942 "
תשכ"ב	5,140 "

השיווק

שיווק החלב הסתכם השנה ב-1,093,156 ליטר, לעומת 1,049,913 בשנה הקודמת.

אמנם שיגרה היא לסקור מדי שנה את מצב העדר בקיבוץ, או במושב, אולם עלינו לדעת שאין כל דמיון בין עדר במשק קיבוצי, שהוא יחידה אחת, לבין צירוף עדרים שונים, בתנאים שונים, בגודל שונה ובכוח עבודה שונה, הקרוי "עדר מושבי".

בין שלושת ענפי היסוד של החקלאות בכפר ידידיה — לול, פרדס, בקר — תופס ענף הבקר בשנה האחרונה את המקום הראשון בפדיון המתקבל מהתוצרת המשווקת ע"י האגודה, למרות שרק כמחצית מחברי הכפר עוסקים בענף זה.

מצב העדר

מספר הפרות החולבות נשאר יציב גם בשנת תשכ"ד — 254 ב-30.9.64, לעומת 255 ב-1.10.63, אולם בעדר העגלות נמשכת הירידה, כפי שאפשר להיווכח מהמספרים המובאים להלן:

תאריך המפקד	עגלות מכל הגילים
1.10.64	195
1.10.63	219
1.10.62	233

התפתחות זו נובעת משתי עובדות:

א. הקדמת גיל ההזרעה של העגלות והעמדתו על 15—16 חודש בממוצע, לעומת 18 חודש בעבר. גיל ההמלטה הראשונה של 5% ממבכיי רות שהיו בביקורת חלב בשנת תשכ"ד היה 25.4 חודשים.

ב. הנטיה שמתגלה במספר משקים לחדש את העדר על ידי קניית פרות או עגלות הרות מהחוץ במקום לגדל את פרות החילופין במשקם הם. שיטה זו זכתה בהצלחה מסויימת בעקב ההיצע הרב של פרות משובחות במחיר זול במשקים מתחסלים, אך אין כל ספק שזוהי שיטה מסוכנת מאוד.

הפרות החולבות התחלקו בין המשקים כדלהלן:

רק אם יורחבו ממדי הענף בשיעורים ניכרים. יש לציין שאחד הבוקרים הצעירים בכפרנו צעד צעד נועז בכיוון זה, בהקימו, בשותפות עם חותנו (כלומר — תוך צירוף 2 משקים), מיבנים מודרניים — סככה ל-24 פרות ומכון חליבה עם שש עמדות.

בעיה מיוחדת בכפר ידידיה מהווה גדול המגרש. ליד בית-המגורים יש לרשות בעל המשק $2\frac{1}{2}$ דונם בלבד; שטח זה הוא מצומצם מאוד, אפילו יועמד לרשות עדר הבקר בלבד, שעשוי להתרחב עד ל-30—40 ראש. לכן גם הזבל והבוץ הופכים לבעיה רצינית. מכיוון שעודפי הזבל מעדר גדול במשק ששטחו הוא 30 דונם בלבד הם ניכרים למדי, ומכירת הזבל מתנהלת בקושי רב, הרי יהיה הכרח לחפש דרכים „חדשות” לסילוקו, ועלולה אף לעלות הצעה משונה למדי לשרוף אותו באמצעים חיי-מיים בחצרות.

במשך השנה הזאת בוצעו ע"י האגודה שיפורים דלהלן:

1. הגענו סוף סוף לסידורים משוכללים ליד המאזניים לשקילת והעמסת הבקר המשוק לבשר.
 2. הנהגנו דירוג במחיר החלב לפי תוצאות בדיקות הראדוקטאזה, שנעשית לגבי כל משק לחוד — אחת לחודש. אולם לפי התקנות מותר לנו להפעיל את הדירוג הזה רק לגבי החלב שנמסר ביום הבדיקה.
- יש אצלנו מספר גדול של משקים, שבלי כל ספק היו זוכים תמיד בפרס עבור ניקיון החלב, אילו היה באפשרותם לשווק את החלב בדרך ישירה ל„תנובה” ולא באמצעות תחנת הריכוז שבמושב; אולם, מאידך, יש מספר משקים, המספר קים חלב שאינו עומד תמיד בטיב הדרוש. יש לדעתי לבחון את האפשרות של הכנסת הציוד החדש לשמירת החלב בכל משק לחוד, כמקובל בארה"ב, ושאיבת החלב ע"י המיכלית מכל משק, ולא מתחנת הריכוז. סידור זה אמנם כרוך בהשקעה גדולה, אבל ישתלם בסופו של דבר עם חיסולן המוחלט של תחנות הריכוז המושג ביות, שאף הן בולעות השקעות גדולות והחזקתן עולה בהוצאות רבות.

כפר ידידיה, דצמבר 1964 פ. לנרסברג

השנה שווקו ע"י האגודה 168 עגלים, 14 עגלות מבוגרות ו-66 פרות. המשקל החי הממוצע של עגל הגיע ל-462 ק"ג. גיל העגלים בזמן השיווק נע בדרך כלל בין 12 ל-14 חודשים.

הזנה

לרשות העדר כולו עמדו כ-650 דונם (פייסיים) למספוא בצורת ירק קצור ושחת מגידולי חורף ומעודפי שטחי הרודס. אין כל אפשרות לאמוד את יכולי המספוא במשק מושבי. ההבדל לים בין משק למשק הם גדולים כיוון שאדמות הכפר אינן מסוג אחד וכוחות העבודה אף הם שונים ממשק למשק; אולם בדרך כלל היבולים גדולים מהמקובל. הגידולים העיקריים הם — רודס+אספסת, תירס מאושבל, תלתן, ש"ש וסלק מספוא. שטח המספוא לכל פרה ובני הבקר הנלווים היה בממוצע 2.5 דונם.

כמחצית כמות השחת הדרושה לתפריט השנתי נקנית מהחוץ — בחלקה שחת חורפית ובחלקה שחת אספסת, רודס ובוטנים. השנה נקנו בס"ה כ-250 טונות שחת. לעדר הפרות הואבסו השנה 628 טונות מזון מרוכז¹ לעומת 564 טונות בשנה הקודמת; לעגלות ולעגלי המרבק הואבסו השנה 448 טונות מזון מרוכז לעומת 410 טונות בשנה הקודמת.

השנה גדל מאוד השימוש בקליפות ההדר ונקנו בס"ה 549 טונות. יש לציין בצער שהרבה משקים טרם דאגו לסידור מתאים לשמירת הקליפות המובאות כיום במשאיות גדולות בעלות תפוסה של 10—12 טונה, ומשום כך נגרם פחת גדול.

כבמושבים רבים אחרים תלויה התפתחות ענף הבקר בכפר ידידיה, בראש וראשונה, בגינת הדור הצעיר לענף זה. דור זה, שאינו משלים עוד עם תנאים קשים, בהם עבדו הוריו, לא ימשיך לשאת בעול זה אם לא יצליחו לשכלל את המיבנים המיושנים, ולא יוגשם מיכון בעבודות הרפת ובייצור המספוא בהתאם להתפתחות הענף בימינו. אולם שכלולים אלה כרוכים בהשקעות עצומות ואלה יצדיקו את עצמן

¹ חלק קטן מהמזון המרוכז הנ"ל — גם לצאן.